

סימן ב"ג

סוכה משתי מכוניות

[תורה 1234567]

שאלה: הנוסעים בסוכות לטייל וכדו' האם יכולים לסכך על גבי שתי מכוניות המקורבות זו לזו ולאכול תחתיהן.

תשובה: כתב הר"מ קנר בקובץ קול התורה (חוברת מ"א, תשרי התשנ"ז) דיראה שיהיה לפחות בין המכוניות שיעור ז' טפחים (70 סמ') לרוחב הסוכה, ויפתח את דלת אחת המכוניות כדי לעשותו לדופן שלישית. נויזהר לסגור החלון כדי שתהיה המחיצה שלמה וישגיח שלא יהיה מתחתיו 24 ס"מ לארץ וכדלקמן, הערת אמו"ר]. ומדינא יכול להרחיק המכוניות עד עשר אמות, כמש"כ בשו"ע וברמ"א (תר"ל ג') שכשעושה סוכה כמין מבוי שבי' דפנות זו כנגד זו ובדופן השלישי ישנו ז' טפחים, שוב אינו צריך לעשות צורת הפתח מסוף ז' טפחים אלו עד סוף הכותל. והוסיף המשנ"ב (סקי"ח): ומסתברא דדוקא אם אין הרחוק יותר מעשר אמות דנחשב זה כפתח (דהרי פרוץ מרובה על העומד כשר בסוכה). ואף שהרמ"א (סעיף ה') כתב דעכשיו נהגו לעשות מחיצות שלמות כי אין הכל בקיאיין בדין המחיצות, מ"מ נראה דאי"ז אלא למצוה מן המובחר כדמוכח במשנ"ב (שם סקכ"ח). ויראה שמסוף דפנות המכונית למטה עד לקרקע לא יהיו ג' טפחים, וכשיש שם ג' טפחים

יסתמנו בקרש וכדו', וכשאיין לו קרש וכדו' יכול לסתום את ג' הטפחים ע"י שאדם ישכב בזמן שחבירו אוכל, שהרי עושין מחיצה מבני אדם. וכשישנם ג' טפחים משפת המכונית עד לקרקע אך תחת המכונית באמצעיתה ישנם דברים הממעטים את החלל עד לפחות מג' טפחים עד לארץ, יל"ע האם זה מועיל. דהנה בסי' תרל"ג י' איתא דכשהסוכה נמוכה מי' טפחים וחקק בה להשלימה לעשרה צריך שלא יהיו ג' טפחים משפת החקק עד לכותל. וא"כ לכאורה ה"ה בנידו"ד יהיה פסול לדופן, דלא אמרינן דופן עקומה לשוויה דופן. אמנם נראה דבנידו"ד י"ל דגרע דאפילו כשדופן המכונית גבוה עשרה טפחים (דאז לא שייך לפסול מהטעם הנ"ל) אעפ"כ לא יועיל מטעם דהוי מחיצה תלויה. ואע"פ שאין בקיעת גדיים מבחוץ, מ"מ כיון דאיכא בקיעת גדיים מבפנים נמי מחיצה תלויה היא.

ובסי' תרכ"ט מבואר שאין לסכך ע"ג דבר המקבל טומאה כגון סולם, כסא או ספסל. וכתב במשנ"ב (סקכ"ב) שפסול זה הוא לכתחילה, אך כשאיין לו שאר דברים מותר להעמיד הסכך בדבר המקבל טומאה. ולפי"ז כיון שהמכוניות הוו כלי מתכות שמקבל טומאה אפילו כשמחזיק ארבעים סאה, יראה לכתחילה

להניח מקודם מקלות או קנים ממכונית למכונית ואח"כ יניח את הסכך מעליהם, ועי"ז יהיה רק מעמיד דמעמיד דמהני לרוב הפוסקים, נולדעת החזו"א שפוסל במעמיד דמעמיד אין לסכך ע"ג מכונית]. אמנם לא ישתמש לצורך זה במקל מטאטא דכיון דהוא שלם הוא מקבל טומאה משום כלי קבול כסולם, וכשמפרידו מהמברשת הוי כשבר כלי דג"כ אין ראוי להעמיד בו לכתחילה כמש"כ המשנ"ב (סקכ"ה). וכשאינו יכול לסכך בענין אחר יוכל לסכך ע"ג המכוניות עצמן, ואף יכול לברך ע"ז לישוב בסוכה כפי שנתבאר במשנ"ב סקכ"ב.

ויש לדון האם המכונית נאסרה בהנאה ^{עיי"ז שנסתמשו בה כדפנות הסוכה.} דבסי' תרל"ח א' מבואר דאין ליהנות מעצי הסכך ומהדפנות לכל דבר אחר כל שמונת הימים, ואפילו נפלה הסוכה אסורים ולא מהני בה תנאי, וכן מוכח בש"ס ביצה (ל' ע"ב) לדעת רוב הפוסקים, ולפי"ז לכאורה המכונית נאסרת בהנאה. ואכן בספר הסוכה כהלכתה מביא בשם גדולי ההוראה שהעושה סוכה ע"ג מכונית וישוב בה אסור להשתמש במכונית לצרכים אחרים כל ימי החג אפילו כשעשה הסוכה לזמן קצר. אלא שנראה להקל בנדון דידן מצד שני דברים: דהנה המג"א (תרל"ח סק"א) הביא מחלוקת הראשונים אמאי לא מהני תנאי בעצי סוכה (כפי דמהני בנוי סוכה) דלדעת רש"י טעמא משום דיש איסור סתירת אוהל בבין השמשות דליל סוכות ומש"כ ל"ש לומר איני בודל כל בין השמשות

כיון שבהכרח צריך לבדול ממנה. אכן הר"ן כתב הטעם כיון דקדושת עצי סוכה הוא מן התורה דכשם שחל שם שמים על החגיגה כך חל שם שמים על הסוכה, ולכן לא מהני בה תנאי (למעט מה שנאסר מדרבנן מצד הוקצה למצוותו מהני בו תנאי, עי"ש). והמג"א הוסיף דנפ"מ בין דעת רש"י לדעת הר"ן היא כשלוקח מהסוכה באופן שאין בו סתירת אוהל, עי"ש. ולפי"ז כשעושה סוכה בחוה"מ שאין בו איסור סתירת אוהל (כשעושהו לצורך המועד) יועיל להתנות תנאי גם בכה"ג. ומדברי המג"א משמע דיש לחוש גם לשיטת הר"ן, וא"כ אכתי יש להחמיר בנדוננו (וצ"ע אמאי המשנ"ב לא העתיק אלא כי אם את טעמו של רש"י). אכן כיון שמה שפסק השו"ע דקדושת הסוכה חלה גם על הדפנות הוא דבר השנוי במחלוקת, דלדעת הרא"ש הקדושה חלה על הסכך בלבד ולא על הדפנות. ואף שהמחבר הכריע כדעת המחמירים, מ"מ כבר כתב הרמ"א (סעיף ב') דאפשר לצרף את שיטת הרא"ש להתיר נוי דפנות סוכה בלא תנאי, וא"כ מסתבר שגם נוכל לצרף את שיטת הרא"ש לשיטת רש"י שבחוה"מ יועיל תנאי של איני בודל. ולפי"ז הרכב המשמש רק כדפנות הסוכה מותר בהנאה ע"י תנאי, ובנדו"ד אפילו כשלא התנה בפרוש הוי בודאי כאילו התנה.

ועוד יש להקל בזה עפ"י מש"כ בביאור הלכה (תרל"ח א' ד"ה אסור) להסתפק כשתלה נוי סוכה ביום א' או בחוה"מ דאפשר והתחלת איסורו הוא מבין השמשות שלאחר זה עד סוף יו"ט, אך מעת התליה עד הערב לא מיתסרא.

והכחתו לכאור' מהא דאפשר לומר דאיני
 בודל כל בין השמשות כדי להנות מנוי
 הסוכה וא"צ לומר דאיני בודל מהן כל
 היום, ובהכרח דכל שלא חל בין השמשות
 שוב לא חלה הקדושה באמצע היום. וע"ע
 בס' עמק ברכה (סוכה סקי"א) שהעיר על
 דברי המשנ"ב וכתב דזהו נכון דוקא גבי
 נוי סוכה האסורים משום שהוקצו
 למצותן, אך עצי סוכה שקדושת הסוכה
 חלה עליהן מה"ת אין זה תליא בביה"ש
 דוקא, ע"ש. וכ"נ גם דעת הבכורי יעקב
 (סקי"ד) שנקט שהסוכה נאסרה באמצע
 היום מעת שישב בה. גם מדברי הביאור
 הלכה (בד"ה דהזמנה) ומדברי המור
 וקציעה מוכח דגם קדושת עצי הסוכה
 חלה מבין השמשות. וא"כ בנידו"ד שבנה
 את סוכתו באמצע היום עדיין לא חלה
 הקדושה. [ואף דהביה"ל כתב דנוי הסוכה
 לא נאסר עד הערב, דההקצאה למצוה
 חלה רק מביה"ש, לפי פשוטו הוא תמוה

דמאי שנא מתפילין (בסי' מ"ג) או
 מאתרוג (בסי' תרס"ה) דההקצאה למצוה
 חלה עליהם אף באמצע היום, וא"כ
 לכאורה גם בנידונינו צריך שיאסר באמצע
 היום עכ"פ מדינא דהוקצה למצוותו, אך
 מ"מ כבר נתבאר לעיל דבדינא דהוקצה
 למצוותו מהני תנאי אף לשיטת הר"ן
 מכיון ואיסורו איסור דרבנן גרידא, וא"כ
 המכונית מותרת בהנאה לכו"ע.

והרמ"א (תרל"ז ג') כתב דלכתחילה אין
 לסכך ברה"ר ובדיעבד יצא.
 ובמשנ"ב (סק"י) כ' בשם המג"א דמ"מ
 אין לברך ע"ז ולדברי הא"ר מותר לברך
 ע"ז כשאין לו סוכה אחרת. וא"כ גם
 בנידו"ד לכאורה תלוי בפלוגתא זו. אלא
 שמדברי הבה"ל שם נראה שכשמסכך
 במקום שאינו מפריע לעוברים ושבים רבו
 המקילין. וא"כ יראה להעמיד הסוכה
 במקום שאין מפריע למעבר הרבים ואז
 יוכל גם לברך על הסוכה כמו שנתבאר.